

SZARVASMARHAFÉLÉK IV.

A GAUR ÉS A GAYAL

Dr. Kenéz Árpád
Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.

Ebben a cikkemben az indiai bölénynek vagy indiai bivalynak is nevezett gaurt, valamint a gayalt mutatom be. Újabb vizsgálatok szerint a banteng jávai alfaja

filogenetikai szempontból a gaurhoz közelebb áll, mint a kambodzsai bantenghez.

GAUR (*BOS GAURUS*)

Előfordulás: Dél és Dél-kelet Ázsia erdős területein él. Három alfaja különíthető el. A *B. g. hubbacki* Thaiföld déli részén és az Indonéz szigetvilágban fordul elő. A *B. g. gaurus* elsősorban India, Bhután és Nepál, míg a *B. g. laosiensis* Laosz, Mianmar, Kambodzsza és Vietnám területén honos. Változatosan táplálkozik, a gyógynövények levelein át a pázsitfűveket és a különböző magvakat is kedveli.

Megjelenés: A gaur nemcsak, hogy a legnagyobb tulokféle, hanem az egyik legnagyobb szárazföldi emlős is. Természetes ellensége alig akad. Egyedül talán a tigris képes egészséges egyedeket zsákmányolni. A két nem között nagy a dimorfizmus. A bikák lényegesen nagyobbak a teheneknél. A púpjuk hatalmas. Erős, jól izmolt állatok. Az alapszínük a vöröses barnától egészen a feketéig terjedhet, a lábszárak azonban fehérek, esetleg világos barnák. A homlokcsont, különösen a bikák esetében, erősen kiemelkedik. Hatalmas akár 1 métert is meghaladó, a kor előrehaladtával bordázott tövű szarvakkal bírnak, amelyek oldalra, kissé hátra, majd felfelé görbülnek. A teheneknél mind a púp, mind a szarvak lényegesen kisebbek, a szőrzetük színe is inkább barnás. Indiai bölénynek is nevezik őket, bár inkább a szarvasmarhához állnak közel, fejük azonban inkább a

bivalyéra emlékeztet. Farkuk rövid, csak a csánkig ér. Az alfajok között is nagy eltérés lehet a testalkatban. A malajziai alfajok akár 20%-kal is természetesebbek, mint az Indiában őshonosak.

Marmagasság: 150-220 cm

Testhossz: 250-330 cm

Súly: 440-1100 kg

Szaporodás: Az állatok 2-3 éves korukra válnak ivaréretté. A tehenek 275 nap vemhességet követően hozzák világra a borjaikat. Az ikerellés előfordul, de nem gyakori.

Egyéb: az IUCN kategóriája szerint a faj sebezhető státuszban van. Az állomány 80%-kal csökkent az elmúlt évtizedekben. Elsősorban a húzáért, bőréért és szarváért vadásszák.

1. kép. Gaur bika domináns pózban (Forrás: walkthewilderness.net)

2. kép: Pihenő gaur bika (Forrás: Pixabay, Judam)

3. kép: Gaur tehén borjával (Forrás: animals.net)

GAYAL (*BOS FRONTALIS*)

Előfordulás: A gayalt vagy másnéven mithunt a gaur háziasított változatának gondolták, de a 2000-es évek elején egy vadon talált gayal populáció segítségével kiderült, hogy a kialakulásában nem csak a gaur, hanem a zebu és a szarvasmarha is szerepet játszott, így önálló fajként tekinthetünk rá. Főként Indiában, Kínában, Bangladesben és Mianmarban tartják. Vadon India északi részén, Bangladesben, Burmában található meg a 2000 méter feletti erdős területeken, ahol ezeken az élőhelyeken a jakkal is meg kell osztania. A helyiek szent állatként tekintenek rá.

Megjelenés: A gaurra hasonlít, ám annál kisebb termetű. Szarvai rövidek, oldalra és csak felfelé görbülnek, simák, homloka alacsonyabb, mint a gauré. A háti púp kifejezett, de nem annyira karakteres. A szőrzet sötét, a kifejlett bikák szinte feketék, a lábvégek kivételével, hiszen azok fehéres színezetűek mindkét nem esetében. A bikák nyakán nagy bőrlebeny található, a teheneknél ez hiányzik. Lábai rövidek. Az ivari dimorfizmus nagy, a bikák 20-25%-kal nagyobbak a teheneknél.

5. kép: Gayal tehén (Berlini állatkert, forrás: zooinstitutes.com)

Marmagasság: 140-160 cm

Testhossz: 240-330 cm

Súly: 400-700 kg

Szaporodás: A gayal tehenek kb. 295 napig vemhesek. 3-4 éves korukban lesznek ivarérettek.

Egyéb: Húsáért és tejéért tenyésztik, a szarvasmarhával alkotott természetes és mesterséges hibridek is gyakoriak, mivel kedvezőbb termelési sajátosságokkal bírnak.

4. kép: Gayal bika (Harkovi állatkert, forrás: zooinstitutes.com)

6. kép: Gayal bika
(Forrás: Tenzin és mtsai. 2016, Cambridge University).